

ЗВІТ

щодо проведення моніторингового дослідження реалізації

завдань Базового компонента дошкільної освіти в закладі дошкільної освіти №48 «Гніздечко»

Відповідно до річного плану роботи ЗДО №48 «Гніздечко» на 2020-2021 навчальний рік, з метою визначення рівня сформованості знань, умінь і навичок дітей в закладі дошкільної освіти в періоди з 09.10.2020 по 20.10.2020 , з 16.04.2021 по 30.04.2021 року (наказ від 29.09.2020 № 91 «Про організацію та проведення моніторингового дослідження») , була проведена педагогічна діагностика рівня компетентності дітей всіх вікових груп .

В результаті діагностики з'ясовано, що вся навчально-виховна робота з дітьми планується і проводиться відповідно до Базового компонента дошкільної освіти, програми «Дитина», Інструктивно-методичного листа «Про організовану і самостійну діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі», методичних рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу з дітьми старшого дошкільного віку та інших нормативних документів в галузі дошкільної освіти.

Результати, отримані під час вивчення освітнього процесу у всіх вікових групах, свідчать про те, що робота ведеться на належному рівні. Процеси життєдіяльності протягом дня здійснюються відповідно до режиму дня, інтересів та запитів дітей.

У всіх групах створене доцільне розвивально-предметне середовище з відповідними осередками для проведення організованої та самостійної діяльності дошкільнят, яке забезпечує різні види їх активності.

Моніторинг рівня знань , умінь, навичок дітей раннього віку, молодшої, середньої групи, проводився за допомогою посібника Л.А. Швайка «Педагогічний моніторинг в ДНЗ» – діагностичного інструментарію за Базовим компонентом дошкільної освіти – видавництво «Основа».

За підсумками контрольних зрізів в середньому по ЗДО високий рівень складає 33 %, достатній — 41 %, середній — 23 %, низький — 3 % дітей.

Група	Кількість дітей	Високий %	Достатній %	Середній %	Низький %
-------	-----------------	-----------	-------------	------------	-----------

Ранній «Сонечко»	вік	20	6 (25%)	11 (46%)	6 (25 %)	1 (4%)
молодша «Ромашка»		25	7 (28 %)	10 ((40%)	8 (32%)	–
Середня «Віночок	«А»	26	12 (46%)	10 (38%)	3 (12%)	1 (4 %)

За результатами контрольних занять зроблено висновок:

Діти раннього віку (вихователі Загарюк С.В., Бойчук Н.Вю.):

- класифікують предмети за кольором, формою — 74.7 %;
- знають, називають, розрізняють свійських та диких тварин — 74.7 %;
- сформоване поняття «мало», «багато» — 83 %;
- сформовані елементарні уявлення про природу – 83 %.
- розрізняють на смак овочі, фрукти – 83 %

Словник дітей збагачений словами — назвами, словами — діями, словами — ознаками. Малюки роблять спроби встановити елементарні причинно — наслідкові зв'язки між предметами та діями з ними, діють відповідно до вказівок дорослих, розмовляють реченнями, розповідають до 3 віршів про осінь за допомогою вихователя.

Проте, є вихованці, які мають низький рівень знань з розділів програми, це діти, які не систематично відвідують дитячий садок.

Діти молодшої групи (вихователі Полякова Н.О., Челебі Л.Є.) мають елементарні уявлення про сім'ю і родину. Вміють визначати стан погоди, називають пори року та їх характерні ознаки.

У дітей сформовані уявлення про рівність – нерівність груп предметів, оперують поняттями «багато», «мало», «один»; порівнюють предмети за довжиною, шириною, називають їх форму, відповідають на запитання дорослого за змістом художнього твору, розповідають на пам'ять невеликі за змістом вірші; викладають і рахують до 3; використовують математичну термінологію.

Діти молодшої групи:

- правильно вживають іменники — назви тварин, рослин, дерев, птахів – 4 %;

- при розмові використовують прості поширені речення, мовленнєвий етикет – 64.5 %;
- називають та розрізняють властивості предметів – 77.4 %;
- правильно визначають і називають кольори — 77.4 %.

Проте, вихователями молодшої групи не достатньо уваги приділяється роботі з формування у дітей звукової культури мовлення, розвитку елементарних уявлень про час і простір.

Причини: недоліки в плануванні та проведенні індивідуальної роботи з дітьми з низьким рівнем розвитку психічних процесів та з вадами звуковимови; відсутній диференційований підхід щодо підбору завдань.

Діти середньої групи «А»(вихователі Струць М.П., Климчук А.А.) називають пори року, визначають зміни в рослинному і тваринному світі, класифікують об'єкти: дерева, кущі, квіти, овочі, фрукти, тварини; групують та систематизують предмети; називають та розрізняють геометричні фігури; володіють прийомами накладання, прикладання.

Діти середньої групи :

- орієнтуються в сезонних змінах — 83.2 %;
- знають назву дерев (3-4 назви) — 83.2 %;
- класифікують домашніх та диких тварин – 83.2 %;
- правильно вживають дієслівні та прикметникові форми — 74 %;
- вільно утворюють прикметникові форми — 74 %.
- вільно викладають і групують предмети до 79 %, вживають математичні терміни — 79 %.
- виразно розповідають до 5 віршів;
- правильно називають та розрізняють кольори — 80 %;
- знають , називають, розрізняють геометричні фігури – 86.6 %
- вміють слухати та діяти за словесною інструкцією вихователя — 66 %;
- вільно викладають і групують предмети до 4, вживають математичні терміни — 72 %.

Проте, вихованці середньої групи не завжди чують та виконують вказівки вихователів, не завжди вміють регулювати свою поведінку, існують проблеми

щодо звуковимови у дітей. Тому, вихователям потрібно вправляти дітей в комунікативній спрямованості на партнера по спілкуванню, виховувати повагу до дорослих та однолітків, удосконалювати правильну вимову всіх звуків.

Якість дошкільної освіти визначається за багатьма параметрами, основними з яких є цілісний гармонійний розвиток дитини дошкільного віку та її готовність до наступної ланки освіти — початкової школи — і життя в сучасному соціумі. Отримати цілісне уявлення про рівень розвитку та вихованості дитини і співвіднести фактично досягнені результати з очікуваними, що необхідно для коригувально-розвивальної роботи з дітьми, дає змогу кваліметричний підхід до організації освітнього моніторингу оцінювання якісних показників.

Факторами оцінювання є очікувані кінцеві результати набуття компетенцій випускником дошкільного навчального закладу перед його вступом до школи, зазначені у змісті освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти:

- фізичний розвиток і здоров'я дитини;
- соціальний розвиток;
- природничо-екологічний розвиток;
- предметно-практична діяльність і художньо-естетичний розвиток;
- ігрова діяльність;
- сенсорно-пізнавальний розвиток;
- мовленнєвий розвиток.

Кожен фактор має критерії, що відповідають тим видам компетенцій, яких набувають діти в межах зазначеного фактора. Оцінюється кожен критерій у балах (від 0 до 4) залежно від рівня сформованості відповідної компетенції та біологічної зрілості. Для оцінювання критеріїв використовуються такі методи, як спостереження, бесіда, аналіз результатів діяльності дитини.

Кваліметрична модель передбачає здійснення оцінювання на початку і в кінці навчального року. Моніторингове дослідження за кваліметричною моделлю проводилося з вихованцями 2 старших груп ЗДО №48 «Гніздечко»: старша «А» група «Бджілки» – 25 дітей (вихователі Прийдун Л.Г., Дімед О.Я.); старша «Б» група «Калинонька» – 24 дитини (вихователі Іванчак Е.В., Олексюк О.М.).

Здійснюючи експертизу, в балах оцінюються компетенції дітей, орієнтуючись на зміст Базового компонента дошкільної освіти (знає, обізнана, розуміє, усвідомлює, здатна, дотримується, застосовує, виявляє ставлення, оцінює).

Орієнтовні показники оцінювання критеріїв:

4 бали — компетенція сформована в повній мірі;

3 бали — компетенція сформована в достатній мірі;

2 бали — компетенція сформована посередньо;

1 бал — компетенція сформована мінімально;

0 балів — компетенція не сформована.

Освітня лінія «Особистість дитини»

Із семи ліній розвитку дошкільника, виділених Базовим компонентом дошкільної освіти України, першою є лінія «Особистість дитини», матеріали якої висвітлюють:

- сутність і специфіку фізичного становлення особистості;
- вікову динаміку;
- завдання розвитку;
- особливості організації життєдіяльності дитини.

Фізичний розвиток дитини реалізується через фізичну активність. Отже, одним з важливих показників компетентності дитини є зрілість її фізичної активності, що характеризується розвитком м'язово-рухової та предметно-практичної вмілості дитини в усіх сферах життєдіяльності.

Під час моніторингового дослідження була проведена діагностика рівнів сформованості ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей старшого дошкільного віку за спеціально розробленими критеріями і показниками. Під час проведення було використано такий комплекс методів як спостереження та аналіз різних видів діяльності дітей.

Критерії і показники були визначені з урахуванням вимог Базового компонента дошкільної освіти в Україні, змісту поняття «ціннісне ставлення до власного здоров'я».

У результаті дослідження було встановлено, що з найбільш сформованих вимог освітньої лінії «Особистість дитини» є орієнтування в ознаках статевої належності та оперування займенником «Я» з вирізненням себе з поміж інших (90%). Це свідчить про сформованість самосвідомості (ідентифікації себе зі своїм «Я», адекватної самооцінки, домагання визнання іншими її чеснот, уміння співвідносити «хочу», «можу», «буду»; орієнтування в своїх основних

правах і обов'язках), який характеризує високий ступінь психологічної зрілості дошкільника.

Здорова особистість дитини старшого дошкільного віку – це особистість, яка зорієнтована на позитивне сприйняття моделі здорового способу життя, запропонованого дорослими, прагне до її підтримання, орієнтуючись на високий стандарт і реалізацію власного потенціалу; знає про здоров'я та його чинники; застосовує отримані знання у повсякденній діяльності, проявляючи відповідний характер поведінки і зрілість особистісних сфер.

Формування здорової особистості дитини старшого дошкільного віку визначено як процес засвоєння дитиною знань про здоров'я (когнітивний компонент), забезпечення прагнення бути здоровою (емоційно-мотиваційний компонент) і застосування цих знань та мотивації на практиці (діяльнісний компонент).

Підтвердженням вищезазначеного є отримані під час дослідження результати, а саме: у 89% дітей сформована компетентність ціннісного ставлення до власного здоров'я, а у 8% зазначено часткове розуміння сформованості здорової особистості.

Показники засвоєння вимог освітньої лінії

«Особистість дитини» Базового компонента дошкільної освіти

В наведеній таблиці зазначено, що найменший показник (75%) належить вмінню здійснювати елементарні мисленнєві дії (аналіз, порівняння, узагальнення). Чи дотримуються діти старшого дошкільного віку правил безпечної поведінки свідчать 88%. Виявлено 84% вихованців з повним засвоєнням вимог щодо усвідомлення ролі фізичних вправ у розвитку, зміцненні організму та опікування станом свого здоров'я.

Отже, позитивна динаміка щодо зацікавленості вихованців до збереження свого фізичного, психічного та соціального здоров'я, ціннісно-емоційного ставлення до виконання оздоровчих процедур, сформованості вміння мотивувати власні дії, прагнення дотримуватися здоров'язберігаючої моделі поведінки свідчить про ефективність проведення цілеспрямованої роботи вихователів на процес формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей старшого дошкільного віку.

Рекомендації :

Проаналізувавши результати проведеної роботи, ми визначили основні поради для вихователів:

- створити сприятливі умови розвитку, виховання, навчання дитини в дошкільних навчальних закладах (спокійне середовище, яке не пригнічує психічні процеси, відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог до дитини, зростання дошкільника у прийнятному, найбільш відповідному його природі темпі);
- формувати стійкий інтерес до різних видів рухової діяльності, з метою досягнення позитивних результатів у здоров'язбереженні дітей;
- варіативно застосовувати ефективні профілактичні інноваційні оздоровчі технології: елементи художньої гімнастики, пальчикова гімнастика, дихальна та звукова гімнастика, гідроаеробіка, психогімнастика, фітболгімнастика;
- залучати дітей до оздоровчих технологій терапевтичного спрямування (арттерапія, піскова терапія, казкотерапія, сміхотерапія, музична терапія, кольоротерапія, ігрова терапія).

Освітня лінія «Дитина в соціумі»

Головне завдання реалізації освітньої лінії «Дитина в соціумі» – розкрити дитині соціальний світ, допомогти їй здобути соціальний досвід та зрозуміти своє місце в соціумі як активного учасника. Не випадково освітня лінія нової редакції Базового компонента визначена першою серед інших одразу після освітньої лінії «Особистість дитини». Адже усвідомлення самої себе приходить до людини через ставлення до неї інших людей.

З огляду на результати спостереження за старшими дошкільниками можна зазначити, що 84% дошкільнят зорієнтовані на спілкуванні і взаємодії з дітьми та чуйно ставляться до інших людей залежно від віку та статі, а 15% дітей лише ситуативно готові взаємодіяти з дорослими людьми різного віку.

Такий же відсоток дітей, а саме 84%, ініціюють дружні стосунки з тим, кому симпатизують, а 2% зовсім не схильні до міжособистісного спілкування.

Зрозуміло, що таке ставлення формується частіше в дітей з позитивним емоційним досвідом взаємодії з оточенням.

Індивідуальна спрямованість родинного виховання є найпотужнішим чинником розвитку дитини. У родинному колі виховання відбувається природним шляхом – через уклад життя родини та її взаємин з оточенням.

Як показали результати роботи, визначальна роль сім'ї в розвитку дитини підтверджена 94% дітей, які усвідомлюють поняття «сім'я», поважаючи своїх рідних. Так, у старшому дошкільному віці 95% дітей відчувають себе

повноцінним членом родини, прагнучи бути в присутності рідних «самим собою» .

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Дитина в соціумі»

Базового компонента дошкільної освіти

На підставі аналізу результатів дослідження виявлено:

- 82% дітей виявляють інтерес і прагнення брати участь у будь-якій спільній справі;
- 68% дітей прагнуть бути справедливими та відповідальними, будуючи стосунки з однолітками на принципі толерантності.
- 71% дошкільників формують оцінку вчинків та взаємин людей, орієнтуючись на моральні стандарти, при цьому 6% дітей не мають сформованих зазначених здібностей.

Негативним є той факт, що найменш сформованим показником даної освітньої лінії є виховання дружніх стосунків у старших дошкільників. Про це свідчать 5% дітей, які не бажають, щоб відносини були коректними та обов'язковими та не можуть поступитися власними інтересами, визнавши свою провину.

Рекомендації :

Відповідно до засад Базового компонента дошкільної освіти при реалізації його змісту педагогам слід керуватися певними рекомендаціями.

Зокрема, вони мають:

- ставитися до дитини не з позиції над нею, а з позиції поряд і разом з дитиною. Діти й дорослі є партнерами в життєтворчому процесі, рівноправними учасниками освітнього процесу;
- глибоко розуміти особливості розвитку кожної дитини, причини, що зумовлюють випередження чи відставання, певні нахили дітей, особливості поведінки дошкільників;
- докорінно змінити свою позицію відносно сім'ї для побудови повноцінного освітнього процесу, бачити в ній свого основного соціального замовника, працювати для неї і співпрацювати з нею, оскільки родинне виховання має пріоритет над суспільним;
- схвалювати прагнення дитини розмірковувати, проявляти турботу про інших, допомагати їм, рахуватися з думкою інших, культурно, доброзичливо поводитися;

- всебічно підтримувати активність кожної дитини, створювати умови для пробудження і розвитку її творчих сил, здібностей, обдарованості.

Освітня лінія «Гра дитини»

Освітня лінія «Гра дитини» передбачає розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому.

Гра забезпечує задоволення ігрових уподобань кожної дитини, сприяє виникненню дружніх, партнерських стосунків та ігрових об'єднань за інтересами, спонукає до обміну думками, оцінювання себе й інших, заохочує до імпровізації, висловлювання власних оцінно-етичних суджень.

Найефективніше процес соціалізації в дошкільному дитинстві здійснюється через гру, оскільки вона є провідним видом діяльності дітей дошкільного віку. Особливо результативно процес соціалізації відбувається в ході сюжетно-рольових ігор, тому що такий вид ігор здебільшого спрямований на відображення дітьми в рольових діях та ситуаціях суспільної та побутової тематики, тобто пов'язаної зі сферою людської діяльності.

В підтверджені цьому свідчать наступні дані, які говорять про те, що майже 91% дітей зацікавлено ставляться до ігрової діяльності, впізнають та називають різні види іграшок (96%), а також сприймають іграшки як образ предмета реального світу.

Поряд з цим, практично четвертина вихованців лише частково виявляють імпровізацію, реалізуючи власні ігрові задуми (23%) та дотримуються ігрового партнерства, поведінки та етикету спілкування (72%). Причиною такого стану самодіяльної творчої гри виступає руйнування процесу становлення провідної діяльності, а також відсутність навичок спільної взаємодії та спілкування з однолітками.

Так, в цілому 70% дітей розуміють, що гра має сюжет, ініціюючи її початок, а 4% вихованців взагалі не вибудовують різні сюжети під час ігрової діяльності взагалі.

Дані дали змогу прослідкувати наскільки соціалізовані дошкільники та на якому рівні сформовані соціальні компетентності, адже в ході сюжетно-рольових ігор відбувається демонстрація обізнаності дитини-дошкільника в життєвому просторі.

Тематичне вивчення засвоєння дітьми компетентностей показало, що майже 74% дошкільників виявили бажання відповідально ставитися до вибору та виконання ігрової ролі.

Високий відсоток (87%) дітей сприймають іграшки як образ предмету реального світу, хоча 12% дошкільнят лише частково дотримуються порядку в ігровому куточку, бережливо ставлячись до іграшок .

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Гра дитини»

Базового компонента дошкільної освіти

Результати дослідження дають підстави вважати, що ігрова діяльність позитивно сприяє вихованню гармонійно розвинутої особистості, адже гра є прикладом універсальної діяльності дошкільників, бо містить у собі багато можливостей інших видів діяльності – навчальної, трудової та спілкування.

Рекомендації:

- створювати сприятливе ігрове розвивальне середовище, в якому б гармонійно поєднувалися всі складники мовленнєвого розвитку;
- сприяти створенню в грі дитячого співтовариства, налагодженню рольової взаємодії, включенню старшого дошкільника в рольові діалоги;
- задовольняти потребу в ігрових діях;
- допомагати дитині в апробації майбутніх соціальних ролей;
- стримувати недобррозичливі прояви щодо інших, навчати елементарних форм вербалізації власних переживань, опису свого настрою, стану за допомогою гри-пантоміми, пластичних етюдів, казки;
- створювати умови для «психологічного розвантаження» дитини, забезпечувати їй можливість усамітнитися, перепочити від оточення.

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компонента дошкільної освіти передбачає сформованість доступних для дітей дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів навколишнього світу.

Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати набуті знання у практичній діяльності (ігровій, трудовій, сенсорно-пізнавальній, математичній тощо), оволодіння способами пізнання дійсності,

розвиток у дитини наочно-дійового, наочно-образного, словесно-логічного мислення.

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» спрямована на:

1. інтеграцію змісту дошкільної освіти;
2. формування у дітей:
  - пошуково-дослідницьких умінь;
  - елементарних математичних уявлень;
  - компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях.

В результаті нашого дослідження було з'ясовано, що рівень розвитку пізнавальної сфери дошкільників залишається на середньому рівні. Серед досліджуваних дітей, що мають високі показники вмінь та навичок порівнювати предмети за кольором, формою, величиною виявлено 87%, а класифікувати предмети за їх кількісними та якісними ознаками 78% в цілому по групах. У 31% дітей зазначено часткове засвоєння вимоги щодо дослідницько-експериментальної діяльності. При цьому, 17% дошкільнят демонструють повну несформованість розвитку мисленневих операцій з матеріалізації математичних, логічних, часових відношень. Особливе місце в розвитку дошкільника займає робота з розвитку орієнтування на площині (аркуш паперу, сторінка книги, зошит тощо). Дані свідчать про те, що 78% дошкільнят легко орієнтуються на площині, а у 30% лише частково. Поряд з цим, у дітей старшого дошкільного віку формують більш тонкі просторові диференціювання: вміння знаходити верхні і нижні рядки; здатність обережно розташовувати предмети в однаковому напрямку, дотримуючись однакових інтервалів.

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компонента дошкільної освіти

Дані діаграми вказують на тривожні тенденції особистісного розвитку дитини, оскільки пізнавальна активність, демонструючи змістовну сторону особистісної активності, безпосереднім чином вказує на спрямованість дитини до пошуку різноманітних способів дії в ситуації, вказує на потенціальні можливості дитини у пізнанні світу.

Аналіз результатів показав, що у цьому віковому періоді є діти (71%), які виявляють пізнавальну активність, спостережливість та винахідливість, а дуже незначна кількість дошкільнят продемонструвала часткову (25%)

сформованість пізнавальної мотивації. На жаль, 4% дітей не вирізняються наявністю сформованих проявів до пізнавальної діяльності .

Найгірший показник засвоєння програмових вимог належить розв'язуванню елементарних математичних задач: «так»-42%, «ні»- 15%, «частково»-43%.

Тому вихователям доцільно стимулювати розвиток пізнавальної активності дітей шляхом формування в дітей потреби в пізнанні та його мотивації. Адже без просторового практичного орієнтування дитини в просторі неможливе формування просторових уявлень та понять.

Таким чином, аналіз проведеного дослідження дозволив зробити наступні висновки:

-пізнавальна діяльність дошкільників як складний, багатоаспектний процес, що проходить у двох основних формах – навчально-пізнавальної та самостійної пізнавальної діяльності, потребує управлінських впливів з боку педагога.

-найбільш ефективним варіантом взаємодії вихователя і дітей у пізнавальній діяльності є її організація як процес, у якому органічно поєднуються опосередкований педагогічний вплив вихователя з активністю, самостійністю процесу пізнання дітьми довкілля.

Рекомендації

З огляду на те, що в освітній лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» стрижневою особистісною якістю розвитку є пізнавальна активність, вважаємо за потрібне сформулювати кілька важливих порад щодо активізації прагнення дитини до пізнання, а саме:

- використовуйте методи та прийоми, спрямовані на підвищення пізнавальної активності дошкільників.
- націлюйте дитину обстежувати предмети, об'єкти, людей, порівнювати між собою, вчити збагачувати, закріплювати та використовувати власний досвід, тим самим виробляти звичку покладатися на нього у разі виникнення різних проблем;
- *збагачуйте досвід відчуттів і сприймань (сенсорний) дитини;*
- підтримуйте заплановану діяльність елементами несподіваності, сюрпризності, варіативності, при доборі засобів впливу орієнтуватися на індивідуальний життєвий досвід;

- надавайте дитині можливість досліджувати, експериментувати, запитувати, погоджуватися – не погоджуватися, перепитувати, виявляти сумнів, домагатися чіткої й доступної інформації.
- заохочуйте дітей до самостійних творчих пошуків.

Освітня лінія «Мовлення дитини»

Освітня лінія «Мовлення дитини» передбачає засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомим досягненням дошкільного дитинства.

Мовленнєва діяльність дошкільника визначається відповідною віку мовленнєвою та мовною зрілістю, рівнем оволодіння елементами грамоти, сформованістю ставлення до використання слова у взаєминах з дорослими та дітьми, розвиненістю комунікативних здібностей.

Аналіз цільових спостережень за освітньо-виховним процесом дошкільного закладу дає підстави стверджувати, що в системі дошкілля дещо

спрощені уявлення про розвивальне середовище для формування мисленнєвих операцій відбувається при тісному взаємозв'язку мислення і мовлення.

Розвиток мовлення дошкільників неможливий без засвоєння звукової культури мовлення, яка є основою оволодіння мовою, підвищує здатність до орієнтування дошкільника у складних співвідношеннях граматичних форм, забезпечує освоєння морфологічної системи мови. Її складовими є фонематичний слух і правильна звукова вимова.

В результаті дослідження виявлено, що майже 69% дошкільників володіють опануванням фонематичним складом мовлення, 6% вихованців не розрізняють мовні та немовні, близькі та схожі звуки рідної мови та 12% дітей зовсім не здійснюють складовий аналіз слів.

Щодо усвідомлення звукового складу рідної мови з розрізненням і виокремленням голосних, твердих і м'яких звуків, то лише половина дошкільників здійснюють його аналіз. Це є свідченням не повної готовності до навчання грамоти (читання і письма) у школі.

У групах визначається позитивна динаміка щодо вільного володіння основними комунікативними навичками, вмінням ініціювати і підтримувати розпочату розмову (75%), усвідомлюючи українську мову державною (59%). На жаль, найменший показник належить місту (48%).

Спілкування з однолітками створює в дітей досвід самоствердження, відстоювання і захисту своїх досягнень, вчить сприймати інших не просто як «об'єкт», що знаходиться поряд, а як таку ж цінність, як вони самі – зі своїми здібностями, інтересами, вміннями.

Словниковий запас, його обсяг і якість, доречна актуалізація слів під час говоріння – це все найважливіші складові мовленнєвого онтогенезу дошкільника. Від того, яка якість і кількість слів, якими володіють діти, залежить успіх вираження їх думок, почуттів, намірів, бажань.

На підставі аналізу результатів дослідження виявлено, що збалансованим словниковим запасом володіють 61% дітей, частково – 31%.

Розширення лексичного запасу слів дошкільників відбувається за рахунок усіх частин мови. 61% дітей вживають слова різної складності, з конкретним, прямим і переносним значеннями. Їх мовлення збагачують синоніми, антоніми, омоніми, метафори, багатозначні слова, фразеологічні звороти. На жаль, 9% дошкільнят не засвоїли вживання граматичних категорій.

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Мовлення дитини»

Базового компонента дошкільної освіти

Тому вдосконалення мовленнєвої діяльності має базуватися на активному поєднанні слова з практичною діяльністю дошкільника, на урізноманітненні й зростанні її змістовності, наявності належних мовленнєвих еталонів, а розумне поєднання традицій та інновацій у сучасній організації мовленнєвої роботи з дошкільниками забезпечить її ефективність, реалізацію завдань, визначених у новій редакції Базового компонента дошкільної освіти.

Рекомендації :

Заняття з розвитку мовлення дошкільників буде ефективним за умови повноцінної реалізації мовленнєвого потенціалу кожної дитини. Педагогу необхідно:

- підвищувати рівень мовленнєвої активності, спонукаючи кожну дитину до участі в обговоренні, даючи можливість висловлювати власні думки;
- щоденно поповнювати, активізувати та автоматизувати словниковий запас дітей з різних сфер життєдіяльності;
- чергувати мовленнєві завдання з іншими видами дитячої діяльності для збереження інтересу й ініціативності дітей до навчального матеріалу заняття;

- закріплювати мовленнєві вміння, набуті на заняттях, під час різних видів діяльності.
- використовувати чуттєвий та опосередкований способи ознайомлення зі словом;
- підтримувати бажання дитини експериментувати зі словом, звуком, заохочувати до вироблення самостійних суджень з приводу довкілля, власного «Я», висловлюватися з власної ініціативи;
- уникати втручання в розповідь дитини, виправлення помилок у процесі її мовлення;
- сприяти набуттю дітьми досвіду комунікативної взаємодії, даючи можливість спілкуватися з однолітками – запитувати, повідомляти, пропонувати, обстоювати думки;
- залучати дітей до активного контролю за мовленням того, хто відповідає, та оцінювання відповіді мовця, ставлячи запитання;
- пропонувати творчі завдання, опираючись на особистий досвід дітей.

Освітня лінія «Дитина у природному довкіллі»

З огляду на важливість дошкільного дитинства як базового періоду для формування способів пізнання, розуміння та відображення внутрішньої

(психічної) та зовнішньої (Всесвіт) картини світу підкреслимо важливість базових компетенцій щодо розвитку способів пізнання та відображення дитиною світу.

Набуття природничо-екологічної компетентності дошкільників відбувається в різних видах діяльності і потребує практичного засвоєння дітьми системи доступних природничих знань. Базовий компонент дошкільної освіти визначає зміст освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі».

Виховання в дошкільників любові до рідної природи починається з розвитку їх сенсорних відчуттів, формування системи знань про об'єкти та явища природи. Згідно з результатами спостереження, більша половина старших дошкільників (78%) обізнані з природним середовищем планети Земля та Всесвітом як цілісним організмом, а 25% дітей лише частково мають загальні уявлення про життя людей на планеті Земля. Майже 75% дітей знають про необхідність дотримання людиною правил доцільного природокористування. Такий же відсоток дітей сприймають природу як цінність, виокремлюючи позитивний та негативний вплив людської діяльності на стан природи.

Головною умовою реалізації завдань екологічного виховання є створення еколого-розвивального середовища, яке сприяє вихованню в дошкільнят екологічної вихованості, яка передбачає виважене поводження в докiллі та знання правил безпечної поведінки в природі.

В підтвердження цьому є наступні дані, які говорять про те, що у 75% дошкільників сформовані навички піклування про збереження, догляд та захист природного докiлля.

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Дитина у природному докiллі» Базового компонента дошкільної освіти

Підсумовуючи результати педагогічного обстеження дітей, зазначаємо, що засвоєння вихованцями знань відповідно до вимог освітньої лінії «Дитина у природному докiллі» відбувається майже на одному рівні.

Рекомендації :

Проаналізувавши результати проведеної роботи, ми визначили основні поради для вихователів:

- формувати еколого-пізнавальний розвиток шляхом експериментально-дослідницької діяльності дошкільників та виховання екологічно доцільної поведінки дітей за допомогою народознавчого матеріалу.
- стимулювати допитливість та інтерес до пізнання природи описами її об'єктів та явищ;
- розвивати вміння класифікувати живу природу на основі безпосереднього сприймання та аналізу зовнішніх ознак, способів взаємодії із середовищем та живлення;
- частіше спонукати дітей до фантазування, прогнозування, самостійних припущень та висновків.

Освітня лінія «Дитина у світі культури»

Мета сучасної дошкільної освіти визначається не тільки кількістю знань, умінь і навичок, а й розвитком особистості в системі загальної культури.

Базовий компонент дошкільної освіти засвідчує, що кожна дитина розвивається, реалізується і самовизначається як особистість, ознайомлюючись з надбаннями матеріального та духовного світу, набуваючи навичок помічати корисне і прекрасне, долучаючись до його створення.

Проведення діагностики дало змогу зробити певні висновки щодо рівня сформованості компонентів особистісної культури дітей старшого дошкільного віку. За результатами тестування, 76% дітей виявили потяг до діяльності естетичного напрямку в різних його видах. Це природно, бо специфіка художньо-творчого розвитку дошкільнят обумовлена психологічними, інтелектуальними та художніми параметрами даної вікової групи.

Пізнавальний інтерес до мистецтва, за результатами тестування, виявився таким: оволодіння необхідними технічними прийомами для передачі своїх почуттів у малюнку, ліпленні, аплікації, поєднуючи елементи різних видів мистецтва, зазначено як одне з домінуючих компетентностей (73%). Схильність до переймання духовного потенціалу мистецького твору у власний досвід, виховуючи в собі риси улюблених персонажів, було виявлено у 65% вихованців досліджуваних регіонів.

Однією з складових культурного розвитку старших дошкільників є зв'язність мовлення в поєднанні з виразністю і образністю. Разом з вираженням думки образне зв'язне мовлення відображає відчуття, емоційні й естетичні переживання дошкільнят.

Найвагомішими джерелами розвитку виразності дитячого мовлення є твори художньої літератури й усної народної творчості.

В результаті дослідження проаналізовано, що лише у половини (57%) вихованців сформовані комунікативні навички спілкування з приводу змісту і краси творів. При цьому, зауважимо, що у решти дітей (36%) лише частково розвивається естетика мовленнєвої культури.

Особливе місце у формуванні і розвитку творчої особистості, в дошкільному віці, займає спілкування з мистецтвом, яке дозволяє зрозуміти естетичні здібності та відкриває необмежені можливості для їх удосконалення. Так, 59% дошкільнят в повній мірі реалізують здатність насолоджуватися мистецтвом, а 8% не володіють навичками пізнавати образну його специфічність.

На превеликий жаль, 12% дітей не мають навиків рефлексії стосовно власного мистецького досвіду, а 37% лише частково виявляють художню активність як складову особистісної культури .

Показники засвоєння програмових вимог освітньої лінії

«Дитина у світі культури»

Низькі показники сформованості соціально-культурного розвитку свідчать про недостатній рівень їх естетичного досвіду, стереотипність мислення, що

обумовлюється використанням у навчальній роботі з дітьми здебільшого репродуктивних методів навчання.

На основі результатів дослідження можна стверджувати, що актуальною проблемою сучасності є формування матеріальних та духовних цінностей особистості. Найбільш визначальним віковим періодом у духовному зростанні, розвитку культури особистості є дошкільне дитинство. Отже, виникає необхідність в пошуку шляхів оптимізації духовного зростання особистості дитини дошкільного віку, розвитку її творчого потенціалу на основі синтезу мистецтв та творчого самовираження.

Рекомендації:

- сприяти забезпеченню освітньо-культурних потреб дітей, створення умов для їх творчого, інтелектуального, та духовного розвитку.
- схвалювати прагнення дитини розмірковувати, проявляти турботу про інших, допомагати їм, рахуватися з думкою інших, культурно, доброзичливо поводитися;
- моделювати гуманну взаємодію з дорослими, ровесниками, виховувати культуру спілкування;

Ключовим етапом діагностики стало виявлення найбільш сформованих компетентностей відповідно до Базового компоненту. В наведеній нижче діаграмі представлені дані щодо засвоєння програмових вимог 7 освітніх ліній Базового компоненту (діаграма 16).

Засвоєння дітьми старшого дошкільного віку програмових вимог

7 освітніх ліній Базового компоненту

Моніторинг знань, умінь, навичок за лініями розвитку в групах старшого дошкільного віку показав, що найменші показники належать таким освітнім лініям, як «Мовлення дитини» та «Дитина у світі культури».

Тому, вихователям старших груп ЗДО №2 «Вербиченька» необхідно посилити спрямовану роботу з соціально-культурного розвитку та художньо-мовленнєвої діяльності дітей, адже, мовлення тісно пов'язане з пізнавальним

розвитком дитини, прилученням її до основ морально-етичної, емоційно-ціннісної та художньої культури.

Діти старшої «А» групи

(мають елементарні уявлення про звук, слово, речення. Вміють називати звуки, що повторюються у двох – трьох словах, найчастіше вживаються у скоромовці, вірші, утворюють речення за малюнками та схемами, складають схеми речень з двох – трьох слів.

Діти старшої «Б» групи:

- рахують в межах першого десятка і позначають кількість цифрою — 71 %;
- орієнтуються у розташуванні предметів у просторі — 71 %;
- мають знання про геометричні фігури — 85.2 %.
- виконують найпростіші усні обчислення — 71 %
- вміють чітко діяти за словесною інструкцією вихователя — 57 %.
- оперують математичними термінами — 57 %.

Проте, у окремих дітей виникають труднощі у викладанні цифрового ряду від 1 до 10, лічба в зворотному напрямку, лічба парами, визначення суміжних чисел; дітям важко визначати голосні та приголосні звуки; словник дітей не відповідає вимогам програми.

Директор

М.В.Харюк

Вихователь – методист

В.І.Фалуш